

ÇOCUK KÜTÜPHANELERİNİN OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN GÖRSEL ALGI GELİŞİMİNE UYGUN TASARLANMASI

Designing Children's Libraries Suitable For The Visual Perception Development Of
Preschool Children

Doç. Dr. Didem ERTEEN BİLGİÇ

Orcid: 0000-0002-6304-8648 ♦ Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Öğretim Üyesi ♦
didemerten@gmail.com

İç mimar Emine KESKİN

Orcid: 0000-0003-3174-8209 ♦ Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yüksek lisans öğrencisi
♦ emiinekeskiin@gmail.com

ARTICLE INFO

Submit : 03.06.2021

Accept : 13.09.2021

Published : 30.09.2021

iThenticate Report: %12 ✓

Area Editor: Doç.Dr. Ersin ŞAHİN

Technical Editor: Öğr.Gör. Şükrü KAYA

EOI:

http://eoi.citefactor.org/10.11243/ijhar.06.03.022

Reference:Erten Bilgiç, D., Keskin, E. (2021). Çocuk Kütüphanelerinin Okul Öncesi Çocukların Görsel Algı Gelişimine Uygun Tasarlanması. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 6(3): 370-400

Anahtar Kelimeler: Çocuk kütüphanesi, İç mekân, Görsel algı, Algılama, Duyular, Tarihi bina

Keywords: Children's Library, Interior, Visual Perception, Perception, Senses, Historical Building

Özet

Araştırma Makalesi ♦ Research Article

Çocuk kütüphaneleri, okuma yazmayı bilmeyen çocukların zihinsel gelişimi için önemlidir. Sesli kitap okumalar, oyunlar, kültürel etkinlikler gibi hizmetler sağlayarak çocukların araştırma, keşfetme, sosyalleşme, hayal güçlerini ve düşünme kabiliyetlerinin geliştirilmesini sağlarlar. Okul öncesi çocukluk dönemi, çocukların öğrenmeye kalıcı ve belirgin bir şekilde başladığı ve çevreleriyle çok etkilendikleri bir dönem olması sebebiyle çocukların gelişimi için tüm duyularına ve beden hareketlerine hitap eden öğrenme ortamları gereklidir. Bu ortamların tasarımlarında çocukların görsel algıları öncelikli olarak tüm gelişim alanları dikkate alınmalıdır. Bu çalışmanın amacı, çocuk kütüphaneleri tasarlanırken çocukların görsel algılarına uygun tasarlanmasının çocukların zihinsel ve bilişsel gelişimi için önemini ortaya koymaktır. Okul öncesi 3-6 yaş grubu çocukların kullanacağı kütüphaneler kapsama alınmıştır. İzlenen yöntem; literatür araştırması sonucunda çocuk kütüphaneleri iç mekân tasarımında görsel algı ilkelerinin belirlenmesi ve örnek olarak seçilen mekanların edinilen fotoğrafları üzerinden değerlendirmeler yapılmasıdır.

Abstract

Children's libraries play important role who are yet to learn how to read and write. They are a pioneer in the development of researching, exploration, socialization, imagination and thinking capabilities of children through activities they carry out such as reading books aloud, cultural activities. Preschool years are the period that children start learning permanently and distinctly. They are very curious and are influenced greatly by their environment during this period. Therefore, learning environments that appeal to all of their senses and body movements are a necessity for the development of children. When designing these spaces, all developmental areas of children should be taken into consideration, especially their visual perception. The aim of this study is to reveal how important it is for the mental and cognitive development of children to design children's libraries based on their visual perceptions. Libraries to be used by preschoolers of the 3-6 age group are taken into consideration. The followed method is the determination of visual perception principles in the design of children's libraries following a literature review and conducting assessments on examined interior photos of the selected children's libraries as an example.

© 2021 The Author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-Commercial-No Derivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium provided the original work is properly cited and is not altered, transformed, or built upon in any way.

As a result, it has been revealed that libraries designed in accordance with the visual perception of preschool children have positive effects on the mental and cognitive development of children.

Giriş

İçinde bulunduğumuz COVID-19 salgınının yaşam düzenimize getirdiği etkilerden biri bilişim dünyasının artık daha aktif kullanılmasıdır. Her yaştan bireyin gündelik yaşamının farklı evrelerinde kullandığı bilişim sistemleri, bebek ve çocukların eğitimlerinde de etkin hale gelmiştir. Eğitimin önemli merkezlerinden biri olan kütüphaneler de bu değişim sürecinde kullanıcılarının ihtiyaçlarına göre evrilmektedir. Günümüz çocuk kütüphaneleri, kütüphanelerin sadece kitaplarla dolu binalar olmadığını ve bilişim dünyasına açılım yapıldığının göstergesidir. Çocukların oyun oynadığı oyun alanlarının ve oyuncakların olduğu; tiyatro ve film izleyebileceği internet erişimi, CD, DVD, televizyon ya da projeksiyon aletlerinin bulunduğu; aileleriyle veya bakıcılarıyla katıldıkları sesli kitap okuma etkinliklerinin yapıldığı mekanlardır. Çocuk kütüphanelerinde çocuklar birlikte vakit geçirerek sosyalleşir ve kendilerini daha iyi ifade etmeye başlarlar. Çocukların ileride okuyan, kendini anlatan ve geliştiren insanlar olmaları için çocuk kütüphaneleri çok önemlidir. Bu gerekçelerle iç mekân tasarımlarının yapılması sırasında belirlenen ölçütlerle hareket edilmesi gereklidir.

Algılama için tüm duyuların etkileşimi gereklidir, ancak kişinin gördüğünü kavrama yeteneği olan görsel algılama diğer algılara göre en etkili ve güçlü olanıdır. Algı yeteneği üzerinde çalışan araştırmacılar, bebeklik döneminde en çok görsel ve işitsel algının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bebekler ilk yıllarında öğrenmelerinin %98'ini görsel algıyla sağlarlar (Kılıç, 2004'den aktaran Çukur ve Delice, 2011).

Görsel algıyla ilişkili olarak kullanılan nesnenin veya mekânın malzemesi, rengi, dokusu, boyutu, şekli, ışığı ve ölçeği çok önemlidir. Çocuk kütüphaneleri tasarlanırken en çok dikkat edilmesi gereken nokta, çocuğun hangi yaşlarda neyi daha çok algıladığının bilinmesidir. Çocuğun görsel algılarına uygun tasarlanan kütüphanelerde çocuklar çevreleriyle daha kolay iletişime geçebilir, zihinsel ve bilişsel gelişimlerine katkı sağlama olanağı bulmuş olurlar.

Çocuk Kütüphanelerinin Tanımı ve İçeriği

Çocuk, ailenin ve toplumun yaşamasını devam ettiren, gelecekte ülkesine ve insanlığa faydalı olabilecek en kıymetli varlıktır. Çocukların sürdürülebilir kalkınmadaki rolü çok büyüktür. Sağlıklı gelişimleri sağlanmalı, potansiyelleri ortaya çıkarılmalı ve iyi bir öğrenim ve eğitim almaları gerekmektedir. Bunun gerçekleşmesi için daha küçük yaşta çocuğa kitap sevgisi ve okuma alışkanlığını kazandırılmalıdır. Okuyan bir toplum olmak ve okuma kültürü edinmiş bir nesil yetiştirebilmek için yaşamın ilk yıllarından itibaren çocukların kitaplarla etkileşimi sağlanmalı ve kütüphanelerle tanıştırılması gerekmektedir. Çocuk kütüphaneleri vatana bilgili ve yararlı insanlar yetiştirmek amacıyla açılmıştır. Türkiye'de ilk çocuk kütüphanesi 1925'de Türk Ocakları tarafından Akhisar'da kurulmuştur (Demircan, 2006: 179).

Öğrenmenin en yoğun olduğu, kültürel değerlerin geliştiği ve temel alışkanlıkların oturduğu bir dönem olması sebebi ile çocuğun ilk altı senesi çok önemlidir (Önerli, 1967). Çocuk temel kazanımlarını bu dönemde elde ettiği için bulunduğu çevre de çok önemlidir.

Bu bilgidен hareketle çocuk kütüphaneleri, çocuğun her açıdan gelişimine katkı sağlayacak ve ileriki zamanlarda okuma alışkanlıklarını devam ettirmelerini sağlayacak mekânlar olarak tasarlanmalıdır. Çocuk kütüphaneleri, okul öncesi çocuklara hizmet vererek okuma bilmeyen ve dünyayı yeni tanımaya başlayan çocuklara kitapları sevdirebilir, masal dinletileri ve yaş grubuna uygun aktiviteler ile çocukları gelecek yaşama donanımlı olarak hazırlar.

Çocuk kütüphanelerinin görevleri ve amacı şu şekilde belirtilmiştir: Çocuk halk kütüphaneleri, bebelere ve çocuklara hizmet veren, onlara uygun tasarlanmış, zengin donatıya sahip hoş bir mekânda kendi yaş grupları ile birlikte olma imkânı sağlayan, materyal ve etkinlik açısından geniş bir olanağa sahip olan, şarkılar, kartlar ve dokunmatik kitaplarla deneyim sunan mekânlardır. Bu zengin basılı ortam, okul öncesi çocuklar için okumaya ve yazmaya zemin hazırlayacaktır. Ayrıca, bebeklik ve çocukluk dönemlerinde okuma ilgisinin aşılması, okuma-yazma becerilerinin kazanılmasını kolaylaştıracaktır. Bebek ve çocuklar

bakıcıları veya aileleri ile birlikte eğitici oyuncaklar, bulmacalar ve eğlenceli kitaplar ile vakit geçirdiklerinde çocuk ve kitaplar arasında bir yakınlık sağlanacaktır. (IFLA Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri İçin İlkeler, 2011)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının yayınladığı Halk ve Çocuk Kütüphaneleri yönetmeliğinin dokuzuncu maddesinde çocuk bölümü ve çocuk kütüphanesini, on üçüncü maddesinde çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin görevleri tanımlanmıştır. Dokuzuncu maddesinde on altı yaşına kadar çocukların kendilerini ve bilgilerini geliştirmek için halk kütüphanelerinin içinde çocuk bölümleri kurulur, halk kütüphanesi küçük ise çocuk kitaplarının bulunduğu bir köşe yapılır, gerekli durumlarda ise halk kütüphanesine bağlı ayrı binalarda çocuk kütüphaneleri açılır. On üçüncü maddesinde ise çocuk bölümlerinin ve çocuk kütüphanelerinin görevleri belirtilmiştir. Çocuk kütüphanelerinde temel kütüphane hizmetlerinin yanında çocukların göz ve kulağına hitap eden eğitim faaliyetleri de gerçekleştirilir. Bunlar; kütüphanede bulunan materyallere göre televizyondan, radyodan veya projeksiyondan eğitici ve öğretici filmler, programlar göstermek, tiyatro gösterileri yapmak, çocuklara atölyeler düzenleyip yaptıkları resimleri ve işleri sergilemek, çocuklara sesli kitap okumalar, masal, şiir saatleri düzenlemek, milli bayramlar, önemli günler ve haftalarda çocuklarla faaliyetlerde bulunmak, okul öncesi çocukların kütüphaneden yararlanmasını sağlamaktır.

Çocuk kütüphanelerinin diğer kullanıcıları da çocuklara eşlik eden ebeveynleri veya bakıcılarıdır. Kütüphanelerin girişi ebeveynlerin çocuklarıyla hazırlık yapabileceği genişlik ve rahatlıkta olmalıdır. Ebeveynler için ayrı oturma alanları ve ebeveyn ile çocuğun birlikte vakit geçireceği, etkinliklere katılacağı, kitap okuyacağı alanlar oluşturulmalıdır.

Çocuk kütüphaneleri engelli çocuk kullanıcılarına göre de uygun olmalıdır. Bina girişlerinde uygun eğim ve genişlikte rampa, engelli çocukların mekân içinde kitaplık, masa ve sandalyelere çarpmayacağı ve rahat hareket edebileceği boş alanlar, merdiven varsa merdivene uygun aparatlar ya da asansör yapılmalıdır.

Çocuk Kütüphanelerinde Görsel Algı

Algı; duyularımızın aldığı bilgileri yakalar, işler ve anlam kazandırır. Duyusal organlarımız ile çevremizi anlamamızı sağlayan bilişsel aktif bir süreçtir. İçinde yaşadığımız dünya ile bağlantı kurmamıza olanak verir. Beyne gönderilen bilginin seçilip, düzenlenmesini ve yorumlanmasını gerektiren bir süreçtir (URL 1).

Mekân, içine girildiği andan itibaren, insanı kuşatır, insan eylemlerini ve deneyimlerini yönlendirir. İnsanın bulunduğu mekânı anlayabilmesi ve değerlendirebilmesi için öncelikle algılaması gerekmektedir. Mekân ve kullanıcı ilişkisinin odak noktası olan algı kavramı, pek çok bilim dalı gibi iç mekân tasarımı için de inceleme alanıdır (Erten Bilgiç ve Şahin, 2020).

Mekân algı psikolojisinde duyumsal ve zihinsel olmak üzere iki süreç vardır. Duyumsal süreç mekânla kısa süreli deneyim kazanılması, zihinsel süreç ise uzun süreli deneyim kazanılması ve mekân deneyimlerinin hatırlanmasıdır. Mekân önce duyumsal olarak sonra da mekân içerisinde geçirilen süreye göre zihinsel olarak algılanır (Özen, 2004).

Zihinsel ve duyumsal algılamalara kaynak olan çevrenin sunduğu imkânlar ya da imkansızlıklar çerçevesinde algısal gelişimini sürdüren çocuğun zihninde mekânsal şemalar da farklı gelişim gösterirler. Bu mekânsal şemalar, mekânın işlevsel, geometrik özellikleri yanı sıra simgesel özellikleri ile de değerlendirilmelidirler (Erten Bilgiç, 2015: 50-51).

Psikolog Clifford T. Morgan, Psikolojiye Giriş adlı eserinde algıyı “duyumları yorumlama, onları anlamlı hale getirme süreci” şeklinde ifade etmiştir. Mimari mekânın algılanması ise o mekânı oluşturan yer, duvar, tavan ve bunların oluşturduğu hacmin içini dolduran tüm donatıların birlikteliğinin oluşturduğu tasarım aracılığı ile olur (Erten Bilgiç ve Şahin, 2020).

Bir mekânın gerçek boyutlarında değişiklik olmadan, farklı renk, doku ve form özellikleri kullanılarak farklı boyutsal etkileri ortaya çıkmaktadır. Bu ortaya çıkan etkiler birçok deneysel çalışmada saptanmıştır (Aslan, Aslan ve Atik, 2015). Bu yönüyle algı bireysel ve görecelidir (renk, koku, tat gibi durumlarla temas sonucu oluşan deneyimler ve geçmiş) (Duygun, 2021).

Çocuk kütüphanelerinin görsel algıyla ilişkili olarak mekânın ve kullanılan donatıların malzemeleri, rengi, dokusu (sert-yumuşak), boyutu (büyüklüğü, yüksek-alçak, geniş-dar), şekli (köşeli-yuvarlak, formu) ve ışığı önemlidir. Mekân ne kadar çok duyuya hitap eder ve uyarırsa insanla o kadar çok bağ kurar. Bu yüzden görsel algıya uygun tasarlanan kütüphanelerde çocuklar çevreleriyle daha kolay iletişime geçer, zihinsel ve bilişsel gelişimlerine katkı sağlar.

Çocuk kütüphanelerinin mekân ve donatıları çocukların görsel algı ölçütleri açısından malzeme, renk, doku, boyut, şekil ve ışık başlıkları altında incelenerek aşağıda verilmiştir.

Malzeme

Mekânları oluşturan tüm nesnelere malzemelerden oluşmaktadır. Bu yüzden malzeme çeşitliliği çok fazladır. Malzeme kimyasal, fiziksel, mekanik özellikleri, boyutları, renkleri ve dokuları gibi malzemedeki farklılıklar gösteren özellikleriyle görsel duyumuza harekete geçirir. Bu özellikleriyle malzeme; mekânda genişlik, derinlik, aydınlık, soğuk, sıcak, yumuşak ve sert gibi görsel ve sezgiye hitap eden algısal izlemin uyandırır (Aslan, Aslan ve Atik, 2015). Mekânın algılanmasında şeffaf, yansıtıcı malzemeler ve aynalar sanal etkiler yaratır. Görsel algılamada mekânla insan arasında bağlantıyı kuran aynalar, insanın kendi görüntüsünü de mekânın içine katar ve algılanan etki bazen yalın ve yanıtıcı bazen de gerçek olabilmektedir (Gezer, 2012). Aynalar aynı zamanda mekânın olduğundan büyük algılanmasını da sağlarlar.

Üç-altı yaş arasındaki çocukların dikkat süreleri kısadır, bu nedenle uzun süre sandalye ya da benzeri bir oturma elemanında oturamazlar ve zeminde oturmak isteyebilirler. Bu yüzden zemin kolay temizlenebilen ve antibakteriyel olmalıdır. Zemin temizlenebilir halı ile kaplanmalıdır ya da çocukların güvenli hareket etmeleri ve oturmaları içinde yumuşak, temizlenebilir minderler tercih edilmelidir. Duvarlar da kullanılan boya sağlıklı, antibakteriyel ve çocukların karalamalarına ve çizmelerine karşı temizlenebilir olmalıdır.

Çocuk kütüphanelerinde donatı malzemesi olarak MDF, eloksallı boyalı metal, plastik yerine ahşap, lamine cam, doğal mantar esaslı malzemeler kullanılmalıdır. Mobilyalarda kullanılan malzemelerin içerdiği zararlı kimyasallar, sağlık açısından tehlike oluşturmaktadır. Yonga levha, lif levha gibi hammaddelerde bulunan serbest formaldehitin miktarı, sağlık açısından önemlidir (Sofuoğlu ve Kuşçuoğlu, 2009). Yonga levha yüzeylerinin melamin emdirilmiş kâğıtlarla kaplanmasıyla formaldehit emisyonlarında azalma meydana gelmiştir. Mobilyada kullanılan levha ürününün E1 sınıfı olması ve bunun belgelendirilmiş olması tercih edilmelidir (Sofuoğlu ve Kuşçuoğlu, 2009). Kütüphanede kullanılan bütün malzemeler darbeler ve yüzey kopmalarına karşı dayanıklı olmalıdır.

Renk

Renkler görsel algıyı yakından etkilediği için mekânda ölçeği vurgulamada, yön işaretlerinde, fonksiyonları birbirinden ayırmada kullanılır.

Renklerin sıcaklık ve soğukluk etkisi insan ruhunda hissedilen ilk etkidir. Sarı ve tonlarına benzeyen renkler sıcaklık, mavi ve tonlarına benzeyen renkler de soğukluk etkisi yapmaktadırlar. Sıcaklık etkisi yapan renkler insana yaklaşırken soğukluk etkisi yapanlar uzaklaşır (Aslan, Aslan ve Atik, 2015).

Çocuklara göre tasarlanan mekânlarda, mekânın hangi işleve göre yapılacağı önceden belirlenip işleve göre duvarların ve kullanılacak donatıların rengi belirlenmelidir. Soğuk renklerin yatıştırıcı, sıcak renklerin heyecanlandırıcı ve harekete geçirici etkisi vardır (Çukur ve Delice, 2011).

Renklerin mekânda hissettirdiği duygular olarak sıcak renkler mekânın daha küçük ve sıcak, akustik açıdan ses düzeyinin daha yüksek ve dokuların yumuşak olduğunu hissettirir. Ayrıca uyarıcı bir etki yaratarak işlevsellikte dışa dönüklüğü, mekânda daha kısa süre geçirildiği hissiyatını ve fiziksel gücün daha az kullanıldığını da hissettirir. Soğuk renkler ise tam tersi olarak dikkati fazlaca gerektiren işler için uygundur (Çukur ve Delice, 2011). Çocuklar hep hareket halindedir bu yüzden çocuk kütüphanelerinde çocukların okuma yapacağı

bölümlerde soğuk renkler kullanılarak sakin bir ortam oluşturulur, hareket kontrol altına alınır. Mekânda yoğunluklu olarak sıcak renkler kullanıldığı zaman da çocuklarda hareket hissi uyandırır bu yüzden çocuk kütüphanelerinde sıcak renkler dengeli kullanılmalıdır.

Renkler görünen biçimleri etkiler, sıcak renkli cisimlerin daha yakın ve büyük, soğuk renkli cisimlerin ise uzakta ve daha küçük algılandığı bilinmektedir. Bu algılama özelliği gözün yapısından kaynaklanmaktadır ve mekanların tasarımında kullanılabilir. Bir mekânda duvarlar sıcak renklere boyanırsa, kullanıcıya daha yakın görünür ve mekân olduğundan daha küçük algılanır. Bir mekânın tavanı sıcak renklere ve bunların koyu tonlarına boyanırsa, mekân basık algılanır. Soğuk renkler ve açık tonlarına boyanmış bir tavan ise mekân olduğundan daha yüksek gösterir. Çocuk kütüphanelerinde okul öncesi çocuklar için kullanılan iç mekân büyükse, mekânda sıcak renkler kullanılabilir, böylelikle sıcak renklerin yakınlaştırıcı etkisi ile mekân çocuklar için olduğundan daha küçük algılanır. Mekân küçük ise de soğuk renkler kullanılabilir, soğuk renklerin uzaklaştırıcı etkisi ile mekân büyük algılanır.

Doku

Mekân algısında doku mekânın görsel değerlerini büyük oranda etkiler. Mekân, yüzey ve malzeme arasındaki ilişkiyi ayırt eder ve aynı anda görme ile dokunma duygularını harekete geçirir (Gezer, 2012). Antropolog Ashley Montagu de tenin en eski ve en duyarlı organ olmasından dolayı dokunmayı görme olayından öncelikli tutmaktadır (Duygun, 2021). Mekandaki tüm yüzeyler dokunularak hissedilir.

Dokunma aracılığıyla maddenin doğasına ait farklılıklar (sertlik-yumuşaklık, pürüzlülük-pürüzsüzlük, sıcaklık- soğukluk, vb.) kavramlar aracılığı ile anlaşılabilir (Duygun, 2021). Çocukların etrafındakiler ile doğrudan fiziksel temas kurarak, dokunarak ve tecrübe ederek öğrenmeleri daha çabuk olur. Bu yüzden çocuk kütüphanelerindeki etkinlik alanları çocukların dokunabileceği dikkat çekici nesnelere barındırmalıdır. Kütüphanedeki her yüzey çocukların dokunabileceği ona zarar vermeyen yüzeyler olmalıdır.

Doku rengin algılanmasında da önemlidir. Aynı renkte iki yüzey, farklı dokulara sahipse farklı tonlarda görülecektir. Bazı dokusal özellikler mekânın algılanmasında sıcaklık ya da soğukluk etkisi yarattığı deneysel çalışmalarla tespit edilmiştir. Düz dokulu yüzeyler soğukluk etkisi, pürüzlü yüzeyler sıcaklık etkisi oluşturmaktadır (Porter 1979'dan aktaran Aslan, Aslan ve Atik, 2015).

Düzensiz dokular, bütün ilgiyi yüzeylerine çekerler. Mekanları olduğundan farklı algılamada sert dokulu yüzeyler daha yakın algılandığı için kullanıldığı mekanları daha ufak, yumuşak dokulu yüzeyler de uzak algılandığı için de daha büyük algılanmasına sebep olur (Hall, 1966'dan aktaran Aslan, Aslan ve Atik, 2015).

Boyut

Çocukların içinde buldukları çevrenin, çocukların boyutuna uygun olması çok önemlidir. Read ve diğerleri (1999) araştırmalarında duvar rengi ve tavan yüksekliğindeki değişikliklerin çocukların işbirlikçi davranışları üzerindeki etkisini araştırmışlardır ve bulgulara göre, alçak tavan yüksekliğine veya zıt renklerden oluşan duvarlara sahip mekanlarda, okul öncesi çocuklar arasında işbirlikçi davranışın daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür (Read, vd. 1999'dan aktaran; Çukur ve Delice, 2011). Tavan yüksekliği çocuklara göre ayarlanmış mekanlar çocuklara güven hissi verir. Mekân boyutlarının çok büyük ve yüksek tavanlı olması çocuklarda korku ve endişe duyguları doğurabilir (Çukur ve Delice, 2011). Çocukların boyutsal algılarında tavan yüksekliği önemlidir. Bu yüzden çocuk kütüphanelerinde tavan yüksekliğine dikkat edilmelidir. Çocukların kendini güvende ve rahat hissetmeleri, birbiriyle iletişim kurup kaynaşmaları için alçak tavanlı mekanlar kullanılmalı, yüksek tavanlı mekanlardan kaçınılmalıdır.

Çocuk kütüphaneleri ve içinde bulunan donatılar çocuk ölçeğine uygun olmalı ve ana kullanıcı olan okul öncesi çocukların antropometrik ölçülerine dikkat edilerek tasarlanmalıdır. Çocukların boyutlarına uygun seçilen donatılar çocukların becerilerini erkenden

keşfetmelerine, çevrelerini kolay kullanmalarına ve böylece özgüvenlerini pekiştirmelerine olanak sağlar (Öymen ve Zorlu, 2002'den aktaran Çukur ve Delice, 2011).

Üç-altı yaş arasındaki çocuk mobilyalarında oturma yüksekliği 30-37 cm, masa yüksekliği 50-52 cm, göz hizası 102 cm olmalıdır (Arat ve Parlak, 2020: 141). Çocukların görüş ve görme açısı yetişkinlere göre dardır, örneğin altı yaşındaki bir çocuğun görüş açısı 12 derece iken, bir yetişkinin görüş açısı 54 derecedir (Sivri 1993'den aktaran Koç, 2021: 50). Okul öncesi üç-altı yaş çocukların boyları 85 – 127 cm arasındadır. Bu verilere göre çocuk kütüphanelerinde kitaplıklar çocukların kitapları rahatça görüp, kolayca erişebilmeleri için göz seviyesine uygun olarak tasarlanmalıdır. Kitaplıklar ve dolaplar çocukların ulaşabileceği ölçüde olmalıdır. Çocuklar yüksek boydaki dolapların üst raflarına erişmekte sorun yaşayabilirler ve bu durum tehlike oluşturabilir. Bu yüzden dolaplar duvarlara sabitlenmelidir.

Şekil

Şekiller mekânda sıcaklık, hareket, konfor, rahatlık gibi etkiler oluşturabilir. “Eğri çizgiler zarafet/kibarlık, gençlik, neşe ve incelikli hareketin göstergesidir. Geniş eğri çizgiler ilham vericidir. Yatay eğriler kibarlık ve rahat hareketi belirtir, geniş aşağı doğru eğriler hoş bir sertlik ve toprağa bağlı kalma duygusu verir, küçük eğriler ise neşeyi ve oyunu belirtir” (Aslan, Aslan ve Atik, 2015). Çocuk kütüphanelerinde kullanılan donatıların şekilleri çocuklara ilham verici, rahatlatıcı ve ilgilerini çekecek şekilde olmalıdır. Çeşitli kaza ve yaralanmalara sebep olmaması için de kullanılan mobilyalar sivri köşeli ve keskin kenarlı olmamalıdır. Yaralanma riskini azaltmak için kenarları pahlanmış veya yuvarlak şekilde olan mobilyalar kullanılmalıdır. Yüksek boydaki dolaplar duvarlara sabit olmalı çocukların kolayca çekip deviremeyeceği şekilde olmalıdır.

Mekânda çocukların ilgisini çekecek şekiller ve nesnelere olmalıdır. Çocuklar üç-dört yaşlarına geldiğinde renk ve şekilleri benzer olan iki nesneyi eşleştirebilir; kolay şekilleri ayırt edip, yardımla şekilleri birleştirerek bir bütün oluşturabilirler. Dört-beş yaşlarına geldiklerinde çocukların nesnelere ve şekilleri açlarına ve dış boyutlarına göre ayırma becerileri gelişmeye başlar. Piaget’ye göre de dört ve altı yaş çocukları arasında şekil fonksiyonunun mantıksal oluşumu gelişmeye başlar (Çukur ve Delice, 2011).

Işık

Işık gözü etkileyerek cisimlerin ve renklerin görülmesini sağlayan fiziksel bir enerjidir (Aydıntan 2001’den aktaran Aslan, Aslan ve Atik, 2015). Zemin, duvar ve tavan açık renk tercih edildiği zaman ışıktan alınan verim yüksek olmaktadır (Arat ve Parlak, 2020).

Mekânda biçim, malzeme ve aydınlatma birlikte düşünülerek tasarlanır. Yapılan aydınlatma ile mekânın ana bileşenleri olan şekiller, malzeme ve renklerin etkilenmesi, aydınlatmanın önemini ortaya çıkarmaktadır (Aslan, Aslan ve Atik, 2015).

Yeterli ışık olmadan mekânın algılanması zorlaşır. Çocuk kütüphanelerinde çocukların çevrelerini kolay algılamaları, güvende hissetmeleri ve kitapları rahat görebilmeleri için yeterli ve doğru aydınlatma, doğal veya yapay aydınlatma elemanları ile sağlanmalıdır. Pencere konumları belirlenirken mekanların işlevlerine dikkat edilmeli ve pencereler sabah güneşinden faydalanmak için doğuya; okuma, etkinlik ve oyun alanlarına yeterince gün ışığı girmesi için de güneye konumlandırılmalıdır (Arat ve Parlak, 2020). Kütüphanelerde pencereler okul öncesi çocukların dışarıyı görebileceği yükseklikte ve içeriye yeterince gün ışığı girebileceği boyutta olmalıdır. Çocukların güvenliği için pencereler kilitli olmalı, korkuluk takılmalı ve pencere kolu çocukların erişemeyeceği yerde olmalıdır. Odanın karartılması gerektiği zaman da kolay hareket eden ve temizliği kolay olan perde kullanılmalıdır.

Amaç

Bu çalışmada çocuk kütüphanelerinin okul öncesi çocukların görsel algı gelişimine uygun tasarlanma ölçütlerine göre nasıl tasarlanması gerektiğini belirlemek ve deneysel alan olarak seçilen çocuk kütüphanelerinin fotoğrafları üzerinden görsel algı ölçütlerine göre bu kütüphanelerin irdelenmesi amaçlanmıştır. Deneysel alan olarak seçilen kütüphaneler, tarihi

tescilli binadan Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı çocuk kütüphanelerine dönüşen kütüphaneler arasından belirlenmiştir.

Yöntem

Bu çalışma, betimsel nitelikte nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Veri toplama tekniği olarak doküman analizi kullanılmıştır. Betimsel nitelikte nitel araştırma olarak okul öncesi çocukların kütüphane mekanlarının görsel algı gelişimine uygun tasarlanması ve görsel algı ölçütleri belirlenmiştir. Devamında doküman analizleri yapılarak seçilen yedi çocuk kütüphanesi, görsel algı ölçütleri altında incelenmiştir. Deneysel alan için ele alınan kütüphanelerinin seçiliş nedeni tarihi tescilli binadan çocuk kütüphanelerine dönüşmüş olmasıdır. Seçilen çocuk kütüphanelerinin tamamı Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlıdır.

Kuramsal araştırmalar ve dokümanların analizi sonucunda görsel algı ölçütleri ve bu ölçütlerin alt başlıkları tespit edilmiştir. Malzeme, renk, doku, boyut, şekil ve ışık ana başlıkları alt başlıklara ayrılmıştır. Malzemenin üç alt başlığı; malzemenin görsel etkisi, malzeme zemin ilişkisi ve malzeme seçimi, rengin iki alt başlığı; sıcak soğuk renk dengesi, rengin büyüklük algısına etkisi; dokunun iki alt başlığı; farklı karakterde doku kullanımı, mekânın büyüklük algısına etkisi; boyutun iki alt başlığı; mekân boyutunun çocuk algısına ilişkisi, donatı çocuk ilişkisi; şeklin iki alt başlığı; şekil ve güvenlik ilişkisi, şekil ilgi/ merak ilişkisi ve son olarak ışığın iki alt başlığı; ışık renk ilişkisi ve ışık pencere ilişkisi olarak belirlenmiştir. Doküman analizi olarak seçilen kütüphanelerin iç mekân tasarımları, makale kapsamında belirlenen bu ana ve alt başlıklar üzerinden iç mekân fotoğrafları ile üçlü değerlendirme sisteminde değerlendirilmiştir. Değerlendirme, üçlü ölçütte -1 yetersiz, 0 nötr, 1 yeterli olarak kabul edilmiş ve bu değerlendirmeler sonucunda tablo 1 oluşturulmuştur.

Bulgular

Yapılan incelemeler sonucunda 2019 yılına ait verilerde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı 55 tane çocuk temalı bağımsız bir binada çocuklara özel hizmet sunan kütüphane bulunmaktadır. Sekizi geçici olarak kapalıdır (URL 2). Açık olan 47 Çocuk Kütüphanesi incelendiği zaman 7 tanesinin tarihi binadan çocuk kütüphanesine çevrilmiş durumda olduğu tespit edilmiştir. Sürdürülebilirlik eylemleri çerçevesinde tarihi binaların yeniden işlevlendirilmesi çok gördüğümüz bir durumdur. Bu yeniden işlevlendirme olarak da ilk akla gelenlerden bir tanesi de kütüphanelerdir. Bu sebeple de deneysel alan olarak seçilen kütüphaneler tarihi tescilli binadan Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı Çocuk Kütüphanelerine dönüşen kütüphaneler olarak belirlenmiştir.

Kütüphanelerin isimleri:

- 1- Ordu Çocuk Kütüphanesi
- 2- Manisa Şehzadeler Dr. İbrahim Türek Çocuk Kütüphanesi
- 3- Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi
- 4- Kars Atatürk Çocuk Kütüphanesi
- 5- İstanbul Üsküdar Selimiye Çocuk Kütüphanesi
- 6- Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesi
- 7- Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi

19. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı mimarisi ile yapılan Ordu Çocuk Kütüphanesi, Ordu'nun ilk Valisinden itibaren 1973 yılına kadar vali konutu olarak kullanılmıştır. 2018 yılında eski Vali Konağı restore edilerek Çocuk Kütüphanesine dönüştürülmüştür. Sıfır-on beş yaş aralığı çocuklara hizmet vermektedir (URL 3).

Resim 1 Ordu Çocuk Kütüphanesi dış cephe görünümü (URL 4)

Resim 2 Ordu Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 5)

Resim 3 Ordu Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 6)

Görsel algı ölçütlerinden olan malzemenin belirlenen üç alt başlığından biri malzemenin görsel etkisidir. Bu alt başlık incelendiğinde; mekânda kullanılan ahşap yüzeyler sertlik algısı yapmaktadır. Mekânın algılanmasında malzemenin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da malzeme zemin ilişkisidir. Kütüphanenin zemininde kullanılan parkenin üzerine halı serilmiştir. Üç-altı yaş arasındaki çocukların dikkat süreleri kısa olduğu için uzun süre sandalyede oturmak yerine yerde oturmak isteyebilme ihtimalinden dolayı halı kullanılması doğrudur. Malzemenin son alt başlığı olan malzeme seçimi çocukların hem sağlığı hem de gelişimleri için çok önemlidir. Ordu Çocuk Kütüphanesi malzeme seçimi bağlamında bazı kitaplıklar, masa ve sandalye gibi donatı elemanlarının ahşap olarak seçildiği görülmüştür. Bir bölümde kitaplığın raflarının cam olarak yapılmış olması dikkat çekmektedir ama bu durum cam rafların lamine cam kullanılmaması sebebiyle darbelere karşı kırılma riski olduğundan dolayı çocuklar için tehlikeli bulunmuştur.

Mekânda sıcak-soğuk renk kullanımı dengesi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde; mobilyalarda ağırlıklı olarak sıcak renklerden turuncu ve soğuk renklerden mavi renk kullanıldığı görülmüştür. Sıcak renklerin canlandırıcı, soğuk renklerin sakinleştirici etkisi bir arada kullanılmıştır. Sandalye kenarlarında farklı renk uygulamaları yapılarak sandalyelerin mekândaki konumları vurgulanmıştır. Mekânın algılanmasında rengin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da rengin mekânın büyüklüğüyle olan ilişkisidir. Duvarlarda nötr renk olan beyaz kullanılmış ve mekânın olduğu gibi algılanması sağlanmıştır.

Kütüphanedeki her yüzey çocukların dokunabileceği ve ona zarar vermeyen yüzeyler olmalıdır. Mekânın algılanmasında dokunun etkisi incelendiğinde; farklı karakterde doku kullanımı açısından çocuk kütüphanesinin genelinde düz dokular kullanıldığı görülmüştür. Pürüzlü yüzeyler yoktur. Düz dokulu yüzeyler mekânda soğuk etki yaratır. Dokunun mekânın büyüklük algısına etkisi bakımından yüzeylerde sert dokular kullanılmıştır. Sert dokulu yüzeyler olduğundan daha yakın algılandığı için mekânın daha ufak algılanmasına neden olur. Mekân küçük olduğu için yumuşak dokularla birlikte kullanılması daha iyi bir sonuç sunabilecektir.

Mekânın algılanmasında boyutun etkisi incelendiğinde; mekân boyutlarının çocuk algısına ilişkisi bakımından mekânın boyutlarının ölçüsü ve tavan yüksekliği önemlidir. Ordu Çocuk Kütüphanesinin fotoğraflarından tavan yüksekliği tespit edilememiştir. Mekânın genişliği okul öncesi çocuklar için uygundur. Mekândaki donatıların çocuk boyutu ilişkisi bağlamında Ordu Çocuk Kütüphanesinde masa ve sandalye boyutları okul öncesi çocuklara uygun ölçüdedir. Kitap dolapları çocuk kullanıcılarının ergonomik ölçülerine göre yüksektir. Okul öncesi çocuklar üst raflara erişmekte sorun yaşayabilir aynı zamanda raflara tırmanmak da isteyebilir, bu yüzden dolapların yüksekliği çocuklara uygun ve duvara sabitlenmiş olması gereklidir.

Mekânın algılanmasında şekil etkisi incelendiğinde; şekil ilgi ve merak ilişkisi bakımından mekânda çocukların ilgisini ve merakını çekecek şekiller kullanılmıştır. Şekil ve güvenlik

ilişkisi bakımından ise turuncu renkte tasarlanan mekân donatısında çocukların güvenliği düşünülmemiştir. Turuncu renkte tasarlanan mekân donatısı prizlerin olduğu yere konulduğu için bu durum çocuklar için tehlikelidir. Masalar yuvarlak şekilde seçildiği için yaralanma riski azaltılmıştır. Ayrıca dikdörtgen masanın etrafı çeşitli yaralanmalara karşı pahlanmıştır.

Mekânın algılanmasında ışık ölçütü incelendiğinde; ışığın renk ilişkisi bakımından kütüphanedeki duvarların açık renk, zeminin koyu renk tercih edildiği görülmüştür. Tavan rengi, fotoğraflardan tespit edilememiştir. Tavan, duvar ve zemin açık renk tercih edildiği zaman ışıktan alınan verim yüksek olmaktadır. Işığın diğer alt başlığı olan ışık pencere ilişkisi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde; pencerelerin okul öncesi çocukların dışarıyı görebileceği yükseklikte olmasına rağmen boyut ve sayı olarak az olduğu belirlenmiştir. Bu yüzden yeterli miktarda günışığının içeriye giremeyeceği düşünülmektedir.

İnceleme altına alınan diğer bir örnek Manisa Şehzadeler Dr. İbrahim Türek Çocuk Kütüphanesidir. 1700'lü yıllarda yapılan tarihi Borsa Kahvesini Dr. İbrahim Türek'in satın alarak bakanlığa bağışlamıştır. Sonrasında Manisa Ticaret Borsası'nın destekleriyle Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü tarafından kütüphaneye dönüştürülmüştür. Çocuklara ve yetişkinlere hizmet vermektedir. Yirmisi çocuk olmak üzere altmış kişilik oturma kapasitesi bulunmaktadır (URL 7).

Resim 4 Manisa Şehzadeler Dr. İbrahim Türek Çocuk (URL 8)

Resim 5 Manisa Şehzadeler Dr. İbrahim Türek Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 9)

Resim 6 Manisa Şehzadeler Dr. İbrahim Türek Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 9)

Çocuk kütüphaneleri malzemenin görsel etkisi bakımından incelendiğinde; duvarın bir kısmına ayna yerleştirilmiştir. Çocukların kendi görüntüsünü de mekânın içine katan aynalar, görsel algılamada çocukların mekanla bağlantı kurmasını sağlamıştır fakat ayna yükseklik bakımından çocukların kendilerini göremeyeceği seviyede bulunmaktadır. Mekânın algılanmasında malzemenin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da malzeme zemin ilişkisidir. Kütüphanenin zemininde parke kullanılmış ve çocukların yerde oturma ihtimali düşünülmemiştir. Manisa Şehzadeler Dr. İbrahim Türek Çocuk Kütüphanesinde malzeme seçimi bağlamında donatı elemanları; masa, kitaplık, raf, sandalye malzeme olarak ahşap seçilmiştir.

Mekânda sıcak-soğuk renk kullanımı dengesi bakımından iç mekân tasarımı incelendiğinde; mekânda ağırlıklı olarak sıcak renklerden olan sarı renk kullanıldığı görülmüştür. Sıcak renklerin canlandırıcı etkisine karşı masa ve sandalyelerde soğuk ve sıcak renkler bir arada kullanılmıştır. Böylelikle soğuk renklerin sakinleştirici etkisi de görülmektedir. Mekânın algılanmasında rengin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da rengin mekânın

büyüklüğüyle olan ilişkisidir. Mekânda duvarlar nötr renk olan beyaza boyanmıştır ve bu nedenle duvarlar mekânın olduğu gibi algılanmasını sağlamıştır. Diğer yandan tavanda koyu renk kullanılmış ve bu durum mekânın basık algılanmasını sağlamıştır. Tavanda kullanılan koyu renk, mekânın tavan yüksekliği fazla olduğundan dolayı da tavanın daha yakın algılanmasını sağlamıştır.

Mekânın algılanmasında dokunun etkisi incelendiğinde; farklı karakterde doku kullanımı açısından çocuk kütüphanesinin genelinde düz dokular kullanılmıştır ve düz dokular mekânda soğuk etki yaratır. Dokunun mekânın büyüklük algısına etkisi bakımından yüzeylerde sert dokular kullanılmıştır. Sert dokulu yüzeyler olduğundan daha yakın algılandığı için mekânın daha ufak algılanmasına neden olur. Mekân büyük olduğu için bu şekilde kullanımı doğrudur.

Çocuk kütüphanelerinde mekânın algılanmasında boyutun etkisi incelendiğinde; mekân boyutlarının çocuk algısına ilişkisi bakımından mekânın tavan yüksekliği fazla bulunmuştur. Bu yüzden çocukta korku ve endişe doğurabilir. Mekândaki donatıların çocuk boyutu ilişkisi bakımından ise masa ve sandalye boyutları okul öncesi çocuklara uygun ölçüdedir ve genel olarak kitaplıkların boyutu çocukların kitapları rahat görebileceği ve erişebileceği yüksekliktedir.

Mekânın algılanmasında şekil etkisi incelendiğinde; şekil, ilgi ve merak ilişkisi bakımından, mekânda çocukların ilgisini ve merakını çekecek tren şeklinde, oturma yeri olan kitaplık mobilyası ile şekil ve güvenlik ilişkisi bakımından inceleme yapıldığında ise kare masalar kullanıldığı görülmüştür. Kare masaların uçları sivri bırakılmıştır. Bu durum çeşitli yaralanmalara sebep olabilir.

Mekânın algılanmasında ışık ölçütü incelenirken, ışığın renk ilişkisi bakımından değerlendirildiğinde; kütüphanedeki duvarların açık renk, zemin ve tavanın koyu renk tercih edildiği görülmüştür. Işıktan alınan verimin yüksek olması tam olarak sağlanamamıştır. Işığın diğer alt başlığı olan ışık ile pencere ilişkisi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde, pencereler boyut olarak büyüktür ve okul öncesi çocukların dışarıyı görebileceği yüksekliktedir. Günışığının içeriye girmesi sağlanmıştır.

Makaledeki üçüncü inceleme alanı olan Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi, 1915 yılında kahvehane olarak yaptırılmıştır. Bu tarihi bina, Cumhuriyetin ilanından sonra Halkevi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Halkevlerinin kapatılmasıyla 1954 yılında İlçe Halk Kütüphanesine dönüştürülmüş, daha sonrasında kütüphanede 1958 yılında yangın çıkmıştır. Yangından sonra onarımı yapılarak kütüphane hizmetine devam etmiştir. Zamanla kütüphaneye olan ilginin artmasıyla kütüphane yetersiz kalmaya başlamış ve kütüphanenin bir kısmı başka bir binaya taşınmıştır. 2013 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Kilis Valiliği tarafından restorasyon ve çevre düzenlemesine başlanılmıştır. 2014 Mart ayında restorasyonu tamamlanmasıyla tarihi tescilli bina, müstakil çocuk ve gençlik kütüphanesi olarak hizmet vermeye başlamıştır (URL 10).

Kütüphanede okul öncesi bölüm ve çok amaçlı salon bulunmaktadır. Çok amaçlı salon bölümünde çeşitli etkinlikler, film ve eğitsel programlar izlenmekte, çocukların araştırma yapma ve kitap okumalarına imkân sağlanmaktadır (URL 10).

Resim 7 Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi dış cephe görünümü (URL 10)

Resim 8 Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi okul öncesi çocuk bölümü (URL 11)

Resim 9 Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi okul öncesi çocuk bölümü (URL 12)

Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi, görsel algı ölçütlerinden malzemenin alt başlığı olan malzemenin görsel etkisi bakımından incelendiğinde, pencerelerin ön kısmına yerleştirilen puf şeklindeki oturma alanları yumuşaklık algısı sağlamıştır. Mekânın algılanmasında malzemenin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da malzeme zemin ilişkisidir. Kütüphanenin çocuk bölümünün zemininde parke üzerine halı kullanılmış ve çocukların yerde oturup rahat hareket etmeleri sağlanmıştır. Kütüphanenin malzeme seçimi bağlamında donatı elemanları; masa ve kitaplık ahşap, sandalye metal ve kitaplık rafları cam seçilmiştir. Sandalyenin de çocukların rahatlığı ve sağlığı açısından ahşap olması tercih edilmektedir. Dolap raflarının cam olması, kırılma riski taşıdığı için çocuklar için tehlikelidir.

Mekânda sıcak-soğuk renk kullanımı dengesi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde, mekânda ağırlıklı olarak sıcak renklerden kırmızı renk kullanıldığı görülmüştür. Sıcak renklerin canlandırıcı etkisine karşı soğuk renkler kullanılmamıştır. Mekânın algılanmasında rengin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da rengin mekânın büyüklüğüyle olan ilişkisidir. Mekânda duvarlar nötr renk olan beyaza boyanmış ve mekânın olduğu gibi algılanması sağlanmıştır.

Mekânın algılanmasında dokunun etkisi incelendiğinde; farklı karakterde doku kullanımı açısından kütüphanenin genelinde düz dokular kullanılmıştır. Düz dokulu yüzeyler mekânda soğuk etki yaratır. Soğukluk etkisine karşı mekânda sıcak renkler kullanılmıştır. Dokunun mekânın büyüklük algısına etkisi bakımından yüzeylerde sert ve yumuşak dokular birlikte kullanılarak dengelenmiştir.

Mekânın algılanmasında mekân boyutlarının çocuk algısına ilişkisi bakımından, mekânın tavan yüksekliği fazla bulunmuştur. Bu durum çocukta korku ve endişe doğurabilir. Mekân, genişlik bakımından çocuklar için uygundur. Mekândaki bu genişlik çocukların kendini güvende ve rahat hissetmelerini sağlar. Mekândaki donatıların çocuk boyutu ilişkisi bakımından incelendiğinde, masa ve sandalye boyutları okul öncesi çocuklara uygun ölçüdedir. Kitaplıkların yüksekliği çocukların kitapları rahat görebileceği ve erişebileceği yüksekliktedir.

Mekânın algılanmasında şekil etkisi incelendiğinde şekil, ilgi ve merak ilişkisi bakımından mekânda sandalyeler çocuğun ilgisini çekmek için yaprak deseninde yapılmıştır. Şekil ve güvenlik ilişkisi bakımından ise kare masa kullanılmış ve uçları sivri bırakılmıştır. Sivri uçlar çeşitli yaralanmalara sebep olabilmektedir.

Mekânın algılanmasında ışık ölçütü incelenirken, ışığın renk ilişkisi bakımından kütüphanedeki duvarlar ve zemin açık renk tercih edilmiştir. Böylelikle ışıktan alınan verimin yüksek olması sağlanmıştır. Işığın diğer alt başlığı olan ışık pencere ilişkisi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde ise mekânı aydınlatan iki adet büyük pencere bulunmaktadır. Boyut olarak büyük ve okul öncesi çocukların dışarıyı görebileceği yüksekliktedir. Yeterli günışığının içeriye girmesi sağlanmıştır.

İncelenen diğer bir örnek olan Kars Atatürk Çocuk Kütüphanesi, Baltık mimari tarzında yapılmış ve dış cephesinde bazalt taş kullanılmış. Bu iki katlı bina, o dönem mimarisinin Kars'ta yapılan son örneklerindedir. Cumhuriyetin ilanından sonra Kars Kız Mektebi olarak hizmet vermiştir. 1970 yılından sonra Atatürk Çocuk Kütüphanesi olarak düzenlenmiş ve o tarihten bu yana da aynı amaçla kullanılmaktadır (URL 13).

Resim 10 Kars Atatürk Çocuk Kütüphanesi dış cephe görünümü (URL 14)

Resim 11 Kars Atatürk Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 15)

Resim 12 Kars Atatürk Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 16)

Resim 13 Kars Atatürk Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 17)

Görsel algı ölçülerinden malzemenin alt başlığı olan malzemenin görsel etkisi bakımından incelendiğinde; kütüphanede çocukların rahat oturmaları için pencerelerin ön kısmına puflar yerleştirilmiştir. Pencerelerin ön kısmındaki bu puflar yumuşaklık algısı sağlamaktadır. Mekânın algılanmasında malzemenin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da malzeme zemin ilişkisidir. Kütüphanenin zeminde parke kullanılmış ve çocukların yerde oturma ihtimali düşünülmemiştir. Kütüphanenin malzeme seçimi bağlamında donatı elemanları; masa, kitaplık, sandalye ve rafların bir kısmı, malzeme olarak ahşap seçilmiştir. Kitaplığın raflarının bir kısmı da normal cam olarak yapılmıştır. Bu durum kırılma riski taşıdığından çocuklar için tehlikeli bulunmuştur.

Mekânda sıcak-soğuk renk kullanımı dengesi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde, mekânda ağırlıklı olarak sıcak renklerden kırmızı renk kullanılmıştır. Sıcak renklerin canlandırıcı etkisine karşı soğuk renkler kullanılmamıştır. Mekânın algılanmasında rengin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da rengin mekânın büyüklüğüyle olan ilişkisidir. Mekânda duvarlar nötr renk olan beyaza boyanmıştır. Böylelikle mekânın olduğu gibi algılanması sağlanmıştır.

Mekânın algılanmasında dokunun etkisi incelendiğinde; farklı karakterde doku kullanımı açısından çocuk kütüphanesinin genelinde düz dokular kullanıldığı görülmüştür. Düz dokulu yüzeyler mekânda soğuk etki yaratır. Soğukluk etkisine karşı mekânda sıcak renkler kullanılmıştır. Dokunun mekânın büyüklük algısına etkisi bakımından yüzeylerde sert ve yumuşak dokular kullanılmıştır ama genel olarak sert dokular hâkimdir. Sert dokulu yüzeyler olduğundan daha yakın algılandığı için bu durum mekânın daha ufak algılanmasına neden olmuştur.

Mekânın algılanmasında mekân boyutlarının çocuk algısına ilişkisi bakımından, mekânın tavan yüksekliği fazla bulunmuştur. Bu durum çocukta korku ve endişe doğurabilir. Mekandaki donatıların çocuk boyutu ilişkisi bağlamında incelendiğinde masa ve sandalye boyutları okul öncesi çocuklara uygun ölçüdedir ama sandalyelerin yaslanma kısımları çok diktir ve çocuklara rahatsızlık verebileceği düşünülmektedir. Genel olarak kitaplıkların boyutu çocuklar için uygun yüksekliktedir.

Mekânın algılanmasında şekil etkisi incelendiğinde; şekil, ilgi ve merak ilişkisi bakımında mekânda çocukların ilgisini çekmesi için kitaplıkların bazı yerlerine hareket katılmış ve danışma bankosu araba şeklinde tasarlanmıştır. Şekil ve güvenlik ilişkisi bakımından ise masalarda yuvarlak, kare ve altıgen şekiller birlikte kullanılmış ama kare ve altıgen masaların uçları sivri bırakılmıştır. Bu durumun çeşitli yaralanmalara sebep olabileceği düşünülmektedir.

Mekânın algılanmasında ışık ölçütü incelenirken ışığın renk ile ilişkisi bakımından değerlendirildiğinde; kütüphanedeki duvarlar ve tavanın açık renk, zeminin koyu renk tercih edildiği görülmüştür. Işıktan alınan verimin yüksek olması tam anlamıyla sağlanamamıştır. Işığın diğer alt başlığı olan ışık pencere ilişkisi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde; mekânda yeterli sayıda pencere olduğu ve yeterli miktarda günışığının içeriye girmesinin sağlandığı anlaşılmıştır.

İstanbul Üsküdar Selimiye Çocuk Kütüphanesi, 1801-1805 yılları arasında III. Selim tarafından Sübyan Mektebi olarak yapılmıştır. 2012 yılına kadar halk kütüphanesi şeklinde kullanılmıştır. 2012 yılından Kültür ve Turizm Bakanlığınca "Çocuk Kütüphanelerini İyileştirme Projesi" kapsamında çocuk kütüphanesi olarak dönüştürülmüştür. Sıfır-altı yaş arası olan okul öncesi dönem çocuklarına ve ailelerine hizmet vermektedir. Çocuklar kütüphanede evcilik köşesinde oyun oynayabilmekte, boyama yapabilmekte, zekâ oyunları oynayabilmekte ve film izleyebilmektelerdir (URL 18).

Resim 14 İstanbul Üsküdar Selimiye Çocuk Kütüphanesi dış cephe görünümü (URL 18)

Resim 15 İstanbul Üsküdar Selimiye Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 18)

Görsel algı ölçütlerinden malzemenin alt başlığı olan malzemenin görsel etkisi bakımından değerlendirildiğinde, kütüphanede çocukların rahat oturmaları ve kitap okumaları için puflarla çevrili bir alan oluşturulduğu görülmüştür. Puflar ve zemin yumuşaklık algısı yapmaktadır. Mekânın algılanmasında malzemenin etkisi konusu incelenirken, diğer bir alt başlık da malzeme zemin ilişkisidir. Kütüphanenin zemininde parke ve halı birlikte kullanılmıştır ama halının kullanıldığı yer, geçiş alanı üzerindedir. Zeminin bir bölümünde çocukların oturarak kitap okuyabilecekleri rahat bir alan yapılmıştır. Kütüphanenin malzeme seçimi bağlamında donatı elemanları; masa ve kitaplık malzeme olarak ahşap, sandalye metal ve kitaplık rafları ise cam seçilmiştir. Sandalyenin de çocukların rahatlığı ve sağlığı açısından ahşap olması tercih edilmelidir. Kitaplık raflarının cam olması kırılma riski taşıdığından dolayı çocuklar için tehlikeli bulunmuştur.

Mekânda sıcak-soğuk renk kullanımı dengesi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde, mekânda ağırlıklı olarak soğuk renklerden yeşil renk kullanılmıştır. Mekânın bazı yerlerinde sıcak renkler kullanılarak mekâna hareket ve canlılık etkisi verilmiştir. Mekânın algılanmasında rengin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da rengin mekânın büyüklüğüyle olan ilişkisidir. Mekânda duvarlar ve tavan nötr renk olan beyaza boyanmış ve mekânın olduğu gibi algılanması sağlanmıştır.

Mekânın algılanmasında dokunun etkisi incelendiğinde, farklı karakterde doku kullanımı açısından çocuk kütüphanesinin genelinde düz dokular izlenmiştir. Pürüzlü yüzeyler yoktur. Dokunun, mekânın büyüklük algısına etkisi bakımından yüzeylerde sert ve yumuşak dokular birlikte kullanılmıştır. Sert dokulu yüzeyler mekânları daha ufak, yumuşak dokulu yüzeyler daha büyük algılanmasına sebep olur.

Mekân boyutlarının çocuk algısına ilişkisi bakımından, mekân boyutları ve tavan yüksekliği çocuklara uygun boyuttadır. Mekândaki donatıların çocuk boyutu ilişkisi bakımından incelendiğinde ise masa ve sandalye boyutları okul öncesi çocuklara uygun ölçüdedir. Genel olarak kitaplıkların yüksekliği çocukların kitapları rahat görebileceği ve erişebileceği yüksekliktedir.

Mekânın algılanmasında şekil etkisi incelendiğinde şekil, ilgi ve merak ilişkisi bakımında mekânda sandalyeler çocukların ilgisini ve merakını çekmek için papatya deseninde tasarlanmıştır. Şekil ve güvenlik ilişkisi bakımından ise masalar yuvarlak seçilmiştir. Bu formda kullanılan mobilyalar yaralanma riskini azaltacağından olumlu bir tasarım yaklaşımı olarak değerlendirilmiştir.

Mekânın algılanmasında ışık ölçütü incelenirken, ışığın renk ilişkisi bakımından kütüphanedeki duvar, zemin ve tavan açık renk tercih edilerek ışıktan alınan verimin yüksek olması sağlanmıştır. Işığın diğer alt başlığı olan ışık pencere ilişkisi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde, mekândaki bazı pencerelerin boyutlarının küçük ve fazla yüksek

olduğu belirlenmiştir. Bu kısımlardan yeterli günışığı içeriye alınamayacağı düşünülmektedir. Bu pencerelerin dışında çocukların dışarıyı görebileceği yükseklikte iki adet pencere bulunmaktadır.

Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesi, 19. yüzyılın başlarında yapıldığı tahmin edilen Katolik Kilisedir. Kilisenin planı dikdörtgendir, ana cephesi üçgen alınlı belirlenmiş ve köşelerde taştan yivli köşe kolonları bulunmaktadır. Kilisenin bahçe duvarları kesme taştan yapılmıştır. Girişi cephe ortasında ve sivri kemerlidir. Girişte dört sütunla taşınan yuvarlak kemerli kırma çatılı bir sundurma bulunmaktadır. Giresun'daki 19. yüzyılın en güzel kapı örneklerinden biri olan kütüphanenin giriş kapısı iki kanatlı ve ahşaptan yapılmıştır. İç mekânı ve zemin kaplaması olan karo mozaikler günümüze kadar korunmuştur. Mahfil kısmı sonradan aslına uygun olarak yenilenmiştir. 1967 yılında çocuk kütüphanesi olarak kullanılmaya başlanmış, 2012 yılında 'Çocuk Kütüphanelerini İyileştirme Projesi' kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tadilat ve onarım görmüştür. Kullanım alanı 133 m²'dir. Kitapların yanı sıra satranç takımları, eğitici ve eğlendirici belgesel gösterimleri, eğitici kutu oyunları, fen ve doğa modelleri de yer almaktadır. Kütüphanenin bahçesine bank ve masa konularak çocukların bahçeden de faydalanması sağlanmıştır (URL 19).

Resim 16 Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesi dış cephe görünümü (URL 20)

Resim 17 Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 21)

Resim 18 Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 19)

Resim 19 Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 22)

Görsel algı ölçütlerinden malzemenin alt başlığı olan malzemenin görsel etkisi bakımından incelendiğinde; mekânda kullanılan ahşap yüzeyler sertlik algısı yapmaktadır. Mekânın algılanmasında malzemenin etkisi konusu incelenirken, diğer bir alt başlık da malzeme zemin ilişkisidir. Kütüphanenin zeminindeki karo mozaikler ilk yapıldığı zamandan kalmadır. Çocukların yerde oturma ihtimaline karşı zeminde hiçbir unsur düşünülmemiştir. Kütüphanenin malzeme seçimi bağlamında donatı elemanları; masa, sandalye ve kitaplık malzeme olarak ahşap, kitaplık raflarının çoğu cam seçilmiştir. Kitaplık raflarının cam olması kırılma riski taşıdığından dolayı çocuklar için tehlikelidir.

Mekânda sıcak-soğuk renk kullanımı dengesi bağlamında iç mekân tasarımı incelendiğinde; mekânda soğuk ve sıcak renkler birlikte kullanılmış ama ağırlıklı olarak sıcak renkler kullanıldığı görülmüştür. Mekânın algılanmasında rengin etkisi konusu incelenirken, diğer bir alt başlık da rengin mekânın büyüklüğüyle olan ilişkisidir. Mekânda duvarlar nötr renk olan beyaza ve soğuk renklerden olan yeşilin tonlarına boyanmıştır. Bu yüzden yüksek tavanlı olan mekân olduğundan daha da yüksek algılanmıştır.

Mekânın algılanmasında dokunun etkisi incelendiğinde, farklı karakterde doku kullanımı açısından çocuk kütüphanesinin genelinde düz dokular kullanılmıştır. Düz dokulu yüzeyler, mekânda soğuk etki yaratır. Soğukluk etkisine karşı mekânda sıcak renkler kullanılmıştır. Dokunun, mekânın büyüklük algısına etkisi bakımından, yüzeylerde sert dokular kullanılmıştır. Sert dokulu yüzeyler olduğundan daha yakın algılandığı için mekânın daha ufak algılanmasına sebep olmuştur.

Mekân boyutlarının çocuk algısına ilişkisi bakımından, mekân boyutlarının çok büyük ve yüksek tavanlı olması çocuklarda korku ve endişe doğurabilir. Mekândaki donatıların çocuk boyutu ilişkisi bakımından incelendiğinde ise masa ve sandalye boyutları okul öncesi çocuklara uygun ölçüde değildir.

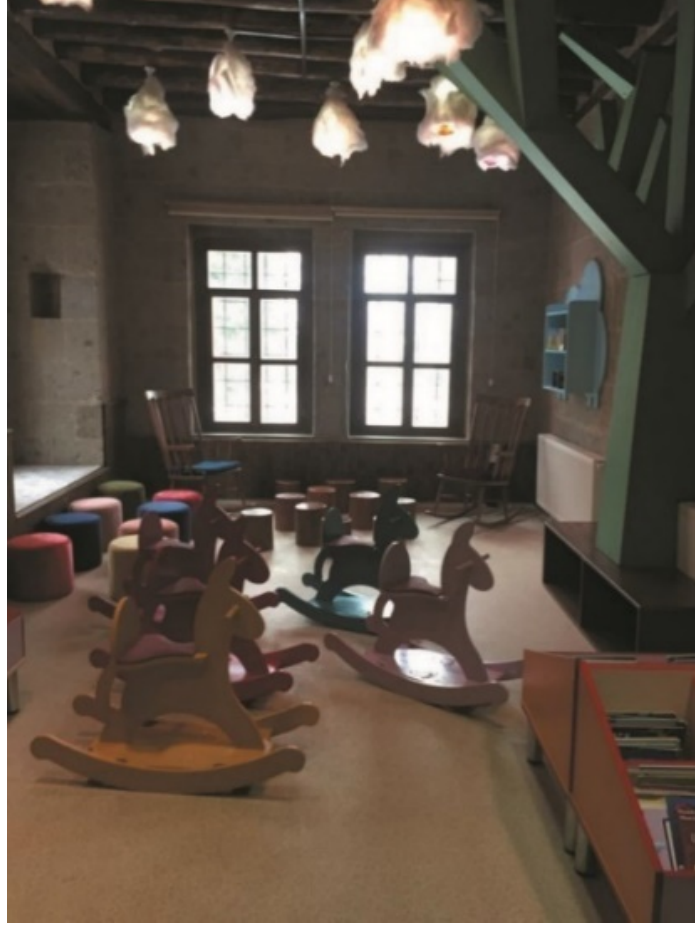
Mekânın algılanmasında şekil etkisi incelendiğinde şekil, ilgi ve merak ilişkisi bakımından mekânda çocukların ilgisini ve merakını çekecek şekiller kullanılmamıştır. Şekil ve güvenlik ilişkisi bakımından ise masalarda yuvarlak ve dörtgen şekiller birlikte kullanılmış ama kare masaların uçları sivri bırakılmıştır. Bu durum çeşitli yaralanmalara sebep olabilir.

Mekânın algılanmasında ışık ölçütü incelenirken, ışığın renk ilişkisi bakımından kütüphanedeki tavan, duvar ve zemin açık renk tercih edilmiş ve bu sayede ışıktan yüksek verim alınması sağlanmıştır. Işığın diğer alt başlığı olan ışık pencere ilişkisi bakımından iç mekân tasarımı incelendiğinde, pencereler çok fazla yukarıda olduğu için mekânın bazı yerlerine yeterli günışığı girememiş ve mekânın bazı yerleri karanlık kalmıştır. Pencereler çocukların dışarıyı göremeyeceği yükseklikte olduğu için dışarı ile bağlantıları kesilmiştir.

Son inceleme alanı olan Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi, üç katlı tescilli tarihi yapıdır. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından restorasyonu ve teşhiri yapılarak bebek ve çocuk kütüphanesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kütüphane bebeklik, okul öncesi ve okul çağı çocuklarına hizmet vermektedir. Her kat müstakil girişe sahiptir. Alt kat bebek bölümü, orta kat okul öncesi ve üst kat okul çağı öğrencileri için yapılmıştır. Bebek bölümünde sıfır-üç yaş grubunun yararlanacağı bebeklerin, görsel okumalarına yardımcı oyuncaklar ve dokunmatik kitaplar bulunmaktadır. Okul çağı öğrencileri için olan katta sinema odası, atölye, bilişim sınıfı ve etkinlik sınıfı bulunmaktadır (URL 23).

Resim 20 Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi dış cephe görünümü (URL 24)

Resim 21 Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 25)

Resim 22 Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 26)

Resim 23 Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 23)

Resim 24 Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 24)

Resim 25 Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi iç mekân görünümü (URL 24)

Görsel algı ölçütlerinden malzemenin alt başlığı olan malzemenin görsel etkisi bakımından incelendiğinde, çocukların rahat oturmalarını sağlamak ve ilgilerini çekmek için ahşaptan

yapılmış sallanan at şeklinde sandalyeler, armut koltuklar ve puflar yerleştirilmiştir. Armut koltuklar ve puflar yumuşaklık algısı sağlamaktadır. Mekânın algılanmasında malzemenin etkisi konusu incelenirken diğer bir alt başlık da malzeme zemin ilişkisidir. Kütüphanede çocukların yerde oturma ihtimaline karşı bazı yerlerde minderler ve puflar konulmuştur. Kütüphanenin malzeme seçimi bağlamında donatı elemanları; masa, kitaplık, sandalye ve raflar malzeme olarak ahşap seçilmiştir.

Mekânda sıcak-soğuk renk kullanımı dengesi bakımından iç mekân tasarımı incelendiğinde; mekânda sıcak ve soğuk renkler birlikte kullanılarak sıcak renklerin canlandırıcı, soğuk renklerin sakinleştirici etkisi bir arada kullanılmıştır. Mekânın algılanmasında rengin etkisi konusu incelenirken, diğer bir alt başlık da rengin mekânın büyüklüğüyle olan ilişkisidir. Mekânda duvarlar, nötr renk olan beyaza boyanmış ve mekânın olduğu gibi algılanması sağlanmıştır. Tavanda ise koyu renk kullanılmış ve mekânın basık algılanmasına yol açmıştır. Tavanda kullanılan koyu renk, mekânın tavan yüksekliği fazla olmasından dolayı tavanın daha yakın algılanmasını sağlamıştır.

Mekânın algılanmasında dokunun etkisi incelendiğinde, farklı karakterde doku kullanımı açısından, çocuk kütüphanesinin genelinde düz dokular kullanılmıştır. Pürüzlü yüzeyler yoktur. Düz dokulu yüzeyler mekânda soğuk etki yaratır. Dokunun mekânın büyüklük algısına etkisi bakımından yüzeylerde sert ve yumuşak dokular kullanılmıştır. Çocukların dokunabileceği dikkat çekici nesnelere ve mekânın bazı yerlerinde yumuşak doku olarak puflar ve armut koltuklar kullanılmıştır. Sert dokulu yüzeyler mekânları daha ufak, yumuşak dokulu yüzeyler ise mekânların daha büyük algılanmasına sebep olmuştur.

Mekânın boyutlarının çocuk algısına ilişkisi bakımından mekânın tavan yüksekliği fazladır, bu yüzden çocukta korku ve endişe doğurabilir. Mekândaki donatıların çocuk boyutu ilişkisi bakımından incelendiğinde ise masa ve sandalye boyutları okul öncesi çocuklara uygun ölçüdedir ama sandalyelerin yaslanma kısımlarının çok dik olduğu görülmüştür ve bu durum çocuklara rahatsızlık verebilir.

Mekânın algılanmasında şekil etkisi incelendiğinde, şekil, ilgi ve merak ilişkisi bakımından mekânda çocukların ilgisini çekecek şekiller ve nesnelere kullanılmıştır. Çocukların dikkatini çekmek ve ilham vermesi için bulut desenli kitaplıklar, sallanan at şeklinde oturma elemanları ve bulut şeklinde aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Şekil ve güvenlik ilişkisi bakımından ise yuvarlak ve dörtgen masalar birlikte kullanılmıştır.

Mekânın algılanmasında ışık ölçütü incelenirken, ışığın renk ilişkisi bakımından, kütüphanedeki duvar ve zemin açık renk, tavan koyu renk tercih edilmiştir. Işıktan alınan verimin kısmen yüksek olması sağlanmıştır. Işık diğer alt başlığı olan ışık pencere ilişkisi bakımından iç mekân tasarımı incelendiğinde; mekânın bazı bölümlerinde yeterli sayıda pencere olduğu görülmüştür ve günışığının içeriye girmesi sağlanmıştır.

Tartışma

Tarihi tescilli binadan dönüşen çocuk kütüphaneleri, görsel algı ölçütlerinin alt başlıkları belirlenerek COVID- 19 salgını nedeniyle iç mekân fotoğrafları üzerinden değerlendirilmiştir. Malzemenin alt başlıkları malzemenin görsel etkisi, malzeme zemin ilişkisi ve malzeme seçimi; rengin alt başlıkları sıcak-soğuk renk dengesi ve mekânın büyüklük algısına etkisi; dokunun alt başlıkları farklı karakterde doku kullanımı ve mekânın büyüklük algısına etkisi; boyutun alt başlıkları mekân boyutunun çocuk algısına ilişkisi ve donatı çocuk ilişkisi; şeklin alt başlıkları şekil ve güvenlik ilişkisi ve şekil ilgi/ merak ilişkisi ve ışığın alt başlıkları ışık renk ilişkisi ve ışık pencere ilişkisi olarak belirlenmiştir. Üçlü değerlendirmede -1 yetersiz, 0 nötr ve 1 yeterli olarak kabul edilmiş ve değerlendirilmeler tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablodan da görüldüğü üzere deneysel alan olarak seçilen İstanbul Üsküdar Selimiye Çocuk Kütüphanesi, iç mekânında kullanılan donatılarında okul öncesi çocukların boyutlarına dikkat edilmesi ve görsel algı ölçütlerinden renk, doku, şekil ve ışık başlıklarında birer puan olarak toplamda 5 puan almıştır. Ayrıca Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesine bakıldığında, malzeme seçimi, kullanılan renkler, iç mekândaki donatılarında kullanılan şekillerinden dolayı toplamda 5 puan olarak bu iki kütüphane diğer kütüphanelerden daha çok ön plana çıkmışlardır. Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesinde ise görsel algı ölçütlerinden renk, boyut

ve şekil özelliklerine dikkat edilmediğinden dolayı çalışma bağlamında başarısız bir örnek olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Tarihi tescilli binadan Çocuk Kütüphanelerine dönüşen kütüphanelerin görsel algı ölçütlerine göre değerlendirilmesi

Sonuç

Tarihi tescilli binadan Çocuk Kütüphanelerine dönüşen kütüphaneler		Ordu Ç. K.	M.Dr. İbrahim Türek Ç. K.	Kilis Ç. ve G. K.	Kars Atatürk Ç. K.	İstanbul Üsküdar Selimiye Ç.K.	Giresun Merkez Ç.K.	Bitlis Bebek ve Ç.K.	TOPLAM	
GÖRSEL ALGI ÖLÇÜTLERİ	MALZEME	Malzemenin görsel etkisi	0	1	0	0	0	0	1	
		Malzeme zemin ilişkisi	1	-1	1	-1	0	-1	1	0
		Malzeme seçimi	0	0	-1	0	-1	0	1	-1
	RENK	Sıcak-soğuk renk dengesi	1	0	-1	-1	1	-1	1	0
		Mekânın büyüklük algısına etkisi	0	1	0	0	0	-1	1	1
	DOKU	Farklı karakterde doku kullanımı	0	0	1	0	0	0	0	1
		Mekânın büyüklük algısına etkisi	-1	1	1	0	1	1	0	3
	BOYUT	Mekân boyutunun çocuk algısına ilişkisi	0	-1	0	-1	1	-1	-1	-3
		Donatı çocuk ilişkisi	0	1	1	1	1	-1	0	3
	ŞEKİL	Şekil ve güvenlik ilişkisi	0	-1	-1	0	1	0	1	0
		Şekil, ilgi/ merak ilişkisi	1	1	0	1	0	-1	1	3
	IŞIK	Işık renk ilişkisi	0	0	1	0	1	1	0	3
		Işık pencere ilişkisi	-1	1	1	1	0	-1	0	1
		TOPLAM	1	3	1	0	5	-5	5	

Çocuklar okuyan, öğrenmeyi seven ve araştıran bir nesil olarak gelecekte ülkesine ve insanlığa faydalı olabilecek en değerli varlıklardır. Okul öncesi çocukluk dönemi çocukların öğrenmeye kalıcı ve belirgin bir şekilde başladığı bir dönemdir. Çocuklar bu dönemden itibaren kütüphaneler ile tanışarak, kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı kazanmasında kütüphanelerin rolü çok büyüktür. Kuramsal araştırmalar ve bilimsel çalışmalar sonucunda okul öncesi çocukların kütüphane mekanları, görsel algı ölçütleri açısından malzeme, renk, doku, boyut, şekil ve ışık başlıkları altında düşünülerek tasarlanmalıdır.

Yapılan kuramsal araştırmalar ve deneysel alan çalışmaları sonucunda seçilen kütüphaneler görsel algı ölçütlerinin alt başlıkları altında değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda malzeme açısından çocukların görsel algılarına hitap eden (Ayna kullanımı, sertlik yumuşaklık hissi gibi), dokunabilecekleri, risk oluşturmayan ve sağlıklarını tehlikeye atmayan malzemeler seçilmelidir. Yapılan irdelemeler sonucunda malzeme ölçütünün alt başlığı olan malzeme seçiminde, kitaplık raflarının yedi kütüphanenin beşinde cam olarak seçildiği tespit edilmiştir. Cam malzeme kırılma riskinden dolayı kütüphanelerde tercih edilmemelidir. Malzeme konusunda iki puan alan Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi, iç mekânında seçilen malzemeler ve çocukların rahat hareket edeceği alanlar oluşturmasıyla diğer kütüphanelerden daha başarılı olmuştur.

Yapılan araştırmalarda renk ölçütü, sıcak-soğuk renk dengesi ve mekânın büyüklük algısına etkisi olarak iki alt başlıkta incelenmiştir. Çocuk kütüphanelerinde renklerin canlandırıcı ve sakinleştirici etkisinden dolayı renkler dengeli kullanılmalıdır. Mekanlar çocukların boyutlarına uygun değilse de sıcak ve soğuk renkler doğru kullanılarak mekânın küçük ya da büyük algılanması sağlanabilmektedir. Tarihi mekanların genelinde tavan yüksekliği fazla olduğundan dolayı rengin mekânın büyüklük algısına etkisi kullanılarak mekânın küçük

algılanması sağlanmalıdır. Tabloya baktığımız zaman Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesi, mekânda sıcak ve soğuk renklerin birlikte kullanımı ve mekân yüksekliğinin küçük algılanmasını sağlamaları ile renk konusunda diğer deneysel alan olarak seçilen kütüphanelerden daha başarılı olmuştur. En başarısız kütüphane olan Giresun Merkez Kütüphanesi'nde olduğu gibi çok fazla renkler kullanılarak karmaşa oluşturulmamalıdır. Sıcak ve soğuk renkler arasında renk dengesi kurulmalıdır.

Yapılan araştırmalarda doku ölçütü, farklı karakterde doku kullanımı ve mekânın büyüklük algısına etkisi olarak iki alt başlıkta incelenmiştir. Çocuk kütüphanelerinde görsel algı açısından doku kullanılırken dokunun pürüzlü, düz, sert ve yumuşak olması yüzeylerin algılanmasını etkiler. Mekânda yaratılmak istenilen etkiye göre dokular seçilmelidir. Kütüphanedeki her yüzey çocukların dokunabileceği ve zarar vermeyen yüzeyler olmalıdır. Deneysel alan olarak seçilen kütüphanelerden en başarılı olan Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi yüzeylerde sert ve yumuşak dokuları birlikte kullanarak dengelemiştir. Ordu Çocuk Kütüphanesi gibi okul öncesi çocuk bölümü küçük olan kütüphaneler, bu kütüphanedeki gibi sadece sert doku kullanmamalıdır. Okul öncesi çocuk bölümünün, olduğundan daha da küçük algılanmasına neden olur.

Yapılan araştırmalarda boyut ölçütü, mekân boyutunun çocuk algısına ilişkisi ve donatı çocuk ilişkisi bakımından iki alt başlıkta incelenmiştir. Çocukların kendini güvende ve rahat hissetmeleri, birbiriyle iletişim kurup kaynaşmaları için çocuk kütüphanelerinin iç mekânlarının ve donatılarının boyutları çocukların boyutlarına uygun olmalıdır. İstanbul Üsküdar Selimiye Çocuk Kütüphanesinin iç mekân ve kullanılan donatılarının boyutları çocukların boyutlarına uygun ölçüde olduğundan başarılı bir örnektir. Giresun Merkez Çocuk Kütüphanesinde ise iç mekân boyutlarının büyük olması ve kullanılan donatıların okul öncesi çocuklara uygun olmaması nedeniyle en başarısız kütüphane örneği olmuştur.

Yapılan araştırmalarda şekil ölçütü, şekil ve güvenlik ilişkisi ve şekil, ilgi/ merak ilişkisi bakımından iki alt başlıkta incelenmiştir. Mekânda kullanılan şekiller çocukların ilgisini çekecek, çeşitli kaza ve yaralanmalara sebep olmayacak şekilde olmalı ve risk oluşturan donatılar duvara sabitlenmelidir. Deneysel alan olarak seçilen kütüphanelerden en başarılı olan Bitlis Bebek ve Çocuk Kütüphanesinde olduğu gibi iç mekân donatılarında çocukların ilgisini çeken, merak oluşturan ve riskli olmayan şekiller kullanılmalıdır. Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesinde kullanılan masaların uçları sivri bırakılmış, güvenlik açısından tehlikeli olduğundan çocuk kütüphanelerinde bu şekilde kullanılmamalıdır.

Yapılan araştırmalarda son ölçüt olan ışık, ışık renk ilişkisi ve ışık pencere ilişkisi bakımından iki alt başlıkta incelenmiştir. Çocuk kütüphanelerindeki tavan, duvar ve zemin açık renkli tercih edilerek ışıktan alınan verimin yüksek olması sağlanmalı, pencereler çocukların dışarıyı görebileceği yükseklikte ve içeriye yeterince gün ışığı girebileceği boyutta olmalıdır. Kilis Çocuk ve Gençlik Kütüphanesi iç mekânında açık renkler kullanılması, pencerelerinin boyut olarak büyük ve okul öncesi çocukların dışarıyı görebileceği yükseklikte olması nedeniyle diğer kütüphaneler arasında ön plana çıkmaktadır. Ordu Çocuk Kütüphanesinin zeminin koyu renk kullanması ve pencere boyutunun küçük olması nedeniyle en başarısız kütüphane örneği olmuştur.

Çocuk kütüphanelerinde mekânın boyutu, kullanılan malzemeler, renkleri, şekilleri, dokuları ve mekânda kullanılan doğal ve yapay ışık hepsi birlikte düşünülmelidir. Sonuç olarak görsel algı ölçütlerinin hepsi birbirini etkiler ve bir bütün olarak düşünülmelidir. Mekân tasarımı yapılırken de bu ölçütler dikkate alınmalıdır.

Kaynakça

- Arat Y., Parlak S. (2020). *Ergonomik Açıdan Mekân Deneyimi/Arkitektöniği: Karabük Bebek Kütüphanesi ve Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi Örneği*. *Ergonomi*, 3(3): 138-155. DOI: 10.33439/ergonomi.651088
- Aslan. F., Aslan E., Atik A. (2015). *İç Mekânda Algı*. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 5(11): 139-151.

- Çukur, Y., Güller Delice, A. (2011). *Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun Mekân Tasarımı*. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 24(24): 25-36.
- Delice Güller, E., Bilbay, P. (2016). *Kütüphane Yapılarında Okul Öncesi Çocuklara Yönelik İnteraktif Mekanların İrdelenmesi*. Türk Kütüphaneciliği, 30(3): 398-414
- Demircan, C. (2006). *Türkiye'deki Çocuk Kütüphanelerinin Halk Kütüphanelerine Devredilmelerinden Önceki Niceliksel Durum 1995-2000*. Türk Kütüphaneciliği, 20(2): 177-194
- Duygun G., G. (2021). *Dürtülerin Kentsel Mekân Algısına Etkileri*. Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 6(1): 84-94.
- Erten Bilgiç, D. (2015). Kent Konutlarında Çocuk Odası Mekân Tasarımı ve Mobilyası. Mikael Col (Ed.). Saarbrücken: Türkiye Alim Kitapları.
- Erten Bilgiç, D., Şahin E., B. (2020). Üzerinden İncelenmesi. Mimarlık, Planlama ve Tasarım Alanında Akademik Çalışmalar- II. Dr. Seyhan Yardımlı (Ed.). İç Mekân Tasarımının Fenomenolojik ve Gözmerkezci Yöntemlerle Kahve Mekânları (s. 3-20). Ankara Gece Kitaplığı.
- Gezer, H., (2012). *Mekânı Kavrama Sürecinde Algılama Bileşenleri*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(21): 1-10.
- IFLA (2011). *Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri İçin İlkeler* (çev. Yılmaz, B. ve Ekici, S.). Türk Kütüphaneciliği, 24(4): 545-552. (Orijinal yayın tarihi, 2003).
- Koç, B. (2012). *Çocuklar İçin Tasarlanan Mekanlarda Bilişsel Sınırlar*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eylül 2012
- Önerli, S. (1967). *Çocuk kitapları ve çocuk kütüphaneleri*. Türk Kütüphaneciliği, 16(3): 209-212. E.A.: <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1977/1949> E.T. 23.05.2021
- Özen, A. (2004). *Sanal Ortamlarda Mekânsal Okuma Parametreleri ve Sanal Müzeler*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.
- Sofuoğlu, S. D., Kuşçuoğlu, M. (2009). *Çocuk ve Mobilya*. 1. Ulusal Batı Karadeniz Ormancılık Kongresi Bildiriler Kitabı.

İnternet Kaynakları

- Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği. E.A.: <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264443/halk-ve-cocuk-kutuphanleri-yonetmeli.html> E.T. 07.04.2021
- (URL 1). <https://www.cognifit.com/tr/perception> E.T. 13.04.2021
- (URL 2). <https://odatv4.com/turkiyede-cocuk-kutuphaneleri-21111939.html> E.T.7.04.2021
- (URL 3). <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-246593/ordu-cocuk-kutuphanesi-hizmete-acildi-31102019.html> E.T. 7.04.2021
- (URL 4). <http://muhabirtr.blogspot.com/2018/02/orduda-restore-edilen-tarihi-vali-konag.html> E.T. 30.04.2021
- (URL 5). <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-246593/ordu-cocuk-kutuphanesi-hizmete-acildi-31102019.html> E.T. 30.04.2021
- (URL 6). <https://www.haberler.com/tarihi-konak-cocuk-kutuphanesine-donusturuldu-12570457-haberi/> E.T. 30.04.2021
- (URL 7). <https://manisatb.org.tr/649/Haber/TARIHI-BORSA-KAHVESI-ARTIK-HALK-KUTUPHANESI-OLARAK-HIZMET-VERECEK> E.T. 7.04.2021
- (URL 8). <https://manisa.ktb.gov.tr/TR-231682/3939dr-ibrahim-turek-okuma-odulleri3939-geleneksel-hale-.html> E.T. 30.04.2021
- (URL 9). <https://manisatb.org.tr/649/Haber/TARIHI-BORSA-KAHVESI-ARTIK-HALK-KUTUPHANESI-OLARAK-HIZMET-VERECEK> E.T. 30.04.2021

- (URL 10). <http://kilis.kutuphane.gov.tr/TR-219557/cocuk-ve-genclik-kutuphanesi.html> E.T. 7.04.2021
- (URL 11). <https://www.facebook.com/kiliscocukkutuphanesi/photos/a.1543300419242212/2352050208367225> E.T. 30.04.2021
- (URL 12). <https://www.facebook.com/kiliscocukkutuphanesi/photos/a.1543300419242212/2347390782166501> E.T. 30.04.2021
- (URL 13). <http://karsaturkcocuk.kutuphane.gov.tr/> E.T. 7.04.2021
- (URL 14). https://www.google.com.tr/maps/uv?pb=!1s0x40698edc583673b9%3A0xf1636f241427df88!3m1!7e115!4shhttps%3A%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipPLUYRqF1OKIK2M_zVupeNXP6pvrppLSw6gHYuI%3Dw150-h200-k-no!5sKars%20Atat%C3%BCrk%20%C3%87ocuk%20K%C3%BCt%C3%BCphanesi%20-%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipOII_v22FEyfp8MZluqwsp3tlx-DBOpmhvGrKk&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwiR3KiI_qbwAhUHKuwKHeSkBrYQoiowCnoECDAQAw E.T. 30.04.2021
- (URL 15). <https://karsaturkcocuk.kutuphane.gov.tr/TR-155741/0-6-yas-grubu.html> E.T. 30.04.2021
- (URL 16). <https://www.facebook.com/kutuphane3602/photos/1621259444580881> E.T. 30.04.2021
- (URL 17). <https://www.facebook.com/kutuphane3602/photos/ms.c.eJw9yrkRACAMA7CNuNg4xNI~;MQqeVicsgtnT1RAZAXdK6bD9QDqAPwyqMrUBzf4Nmww~.bps.a.1621259287914230/1621259381247554> E.T. 30.04.2021
- (URL 18). <https://www.kutupanne.com/2016/12/istanbul-uskudar-selimiye-cocuk-kutuphanesi/> E.T. 7.04.2021
- (URL 19). <http://giresun.kutuphane.gov.tr/TR-128041/cocuk-kutuphanesi-yenilenen-hizmet-binasi--ile-okuyucul-.html> E.T. 7.04.2021
- (URL 20). https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x40636c4dfad72959%3A0xddcb8f46b15b106d!3m1!7e115!4shhttps%3A%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMILrM5PdcF9-JDyv5hjqv65OwtTRZ27oJE9aT8%3Dw330-h220-k-no!5sGiresun%20Merkez%20%C3%87ocuk%20K%C3%BCt%C3%BCphanesi%20-%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipOBIXU2t8HQEjyYvIpAbkn_zjhJRYq5nwMSgwkX&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwiskPfefagfAhWYNUwKHScvAtQQoiowE3oECDUQAaw E.T. 30.04.2021
- (URL 21.) <https://www.haber61.net/giresun/kilise-50-yildir-cocuk-kutuphanesi-olarak-hizmet-veriyor-h386224.html> E.T. 30.04.2021
- (URL 22). https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x40636c4dfad72959%3A0xddcb8f46b15b106d!3m1!7e115!4shhttps%3A%2F%2Fh5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMILrM5PdcF9-JDyv5hjqv65OwtTRZ27oJE9aT8%3Dw330-h220-k-no!5sGiresun%20Merkez%20%C3%87ocuk%20K%C3%BCt%C3%BCphanesi%20-%20Google%27da%20Ara!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipO-NvxLBtJiCkfwkP5V7rtXZ3DYfun_aMjKIwS&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwiskPfefagfAhWYNUwKHScvAtQQoiowE3oECDUQAaw E.T. 30.04.2021
- (URL 23). <https://bitlis.ktb.gov.tr/TR-255111/bitlis-bebek-ve-cocuk-kutuphanesi-hizmet-vermeye-baslad-.html> E.T. 7.04.2021

(URL 24). <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/asirlik-bina-bebek-ve-cocuk-kutuphanesi-oldu-1739344> E.T. 30.04.2021

(URL 25). <https://www.google.com/maps/uv?pb=!1s0x400d25290dbf0be1%3A0xb0461d96d73dd5d2!3m1!7e115!4shttps%3A%2F%2F5.googleusercontent.com%2Fp%2FAF1QipMdQ1dCyUodda0Zm-ARDphAy46UgwrYoG3P2F4R%3Dw163-h220-k-no!5zQsSwVEzEsFMgQkVCRUsGvkUgw4dPQ1VLIEvDnFTDnFBIQU5FU8SwIC0gR29vZ2x1J2RhIEFyYQ!15sCgIgAQ&imagekey=!1e10!2sAF1QipMdQ1dCyUodda0Zm-ARDphAy46UgwrYoG3P2F4R&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwi2gf3Wg6fwAhWZgP0HHj7A10QoioWFXoECDEQAaw>
E.T. 30.04.2021

(URL 26). <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/asirlik-bina-bebek-ve-cocuk-kutuphanesi-oldu-1739344> E.T. 30.04.2021

Extended Abstract

Libraries should be introduced to children from the first time they start learning. Children's libraries are not just places where children read books. They are places where they mingle with society, meet with books, read aloud, participate in activities, play games and communicate with each other. It prepares children who do not know how to read to reading, helps them socialize, assists the development of their imagination by drawing their interest and developing their curiosity, contributes to the overall development of children.

Children and adults perceive their environment differently and their expectations from libraries vary. Therefore, when designing children's libraries, it should be kept in mind that children will be the main users of those. Libraries should be places that are more appealing to children and where they can easily interact with books rather than places where there are just books and nothing else. Learning mostly happens through games among preschoolers. Children begin to learn their environment at this age. They utilize their senses to learn their environment through their perceptions. Therefore, learning environments designed with the right criteria that appeal to all senses are necessary for the development of children.

In the use of materials in children's libraries, materials that appeal to their visual perception should be picked; children should be able to touch them freely, and materials must not pose a risk for children and endanger their health. Due to the reason that warm colors have a refreshing effect, while cold colors, on the other hand, have a calming effect, colors should be chosen according to the desired effect. Colors should be balanced around the library as using wide range of colors may cause a complex look. In terms of visual perception, various surfaces are used in children's libraries in order to enable children have different perceptions when interacting with them. Hard surfaces are perceived as close, while soft surfaces are perceived as distant. The fact that the interiors and furniture of children's libraries are in accordance with the size of children ensures that children feel safe and comfortable, and they communicate and mingle with each other. The shapes used in the space should be in a way that attracts the attention and raises the curiosity of the children, allows them to spend more time in the library, and does not cause various accidents and injuries. Light colors should be preferred to ensure high efficiency from light in children's libraries. Window sizes should be of a size that allows children to interact with the outside and allows indoors to have sufficient daylight.

In terms of size perception of the space, children want spaces and furniture relative to their own size. Very large spaces (especially those with high ceilings) cause a sense of fear and anxiety in children. Large spaces of children's libraries can be perceived as smaller than they actually are with the use of warm colors and hard surfaces to make children feel safe.

Visual perception criteria such as material, color, shape, surface, size and light affect each other and are a whole. The size of the library or the preschool section of one, the materials used in the library and its furniture, the colors, shapes, textures, and natural and artificial light used in the space should all be considered together.

The aim of this article is to emphasize the importance of children's libraries for children and to examine their design in accordance with the visual perception development of preschoolers. Libraries to be used by preschoolers belonging to the 3-6 age group are included as the subject of the article. In the theoretical research context, visual perception criteria were determined and the libraries selected as experimental areas were assessed based on their photographs. Libraries were graded according to these criteria as -1 inadequate, 0 neutral, 1 sufficient and are tabulated. The common fact about libraries selected as experimental areas is that they are originally registered historical buildings restored as children's libraries. According to 2019 data, seven of the 47 available Children's Libraries that are affiliated with the Ministry of Culture and Tourism General Directorate of Libraries and Publications were transformed from registered historical buildings into children's libraries. This means that the rate is equivalent to about 15 percent.

As a result of theoretical research, visual perception criteria and sub-titles of the criteria were determined. Three sub-titles of the material criterion are the visual effect of the material, the relationship between material and floor, the choice of material; two sub-titles of the color criterion are the balance between warm and cold colors, the effect of the space on the perception of size; two sub-titles of the surface criterion are the use of surfaces with different characteristics, the effect of surfaces on the perception of the size of the space; two sub-titles of the size criterion are the relationship between the size of space and child perception, the relationship between furniture and child; two sub-titles of the shapes criterion are the relationship between shape and safety, the relationship between shape and interest/curiosity; and finally, two sub-titles of the light criterion are the relationship between light and color and the relationship between light and window.

As a result of theoretical research, it has been revealed that libraries designed in accordance with the visual perception of the children have positive effects on them. In the libraries designed relatively to the visual perception of preschoolers, children communicate more easily with their environment, their interest and curiosity for books are drawn, their mental and cognitive development are positively affected.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci Yazar %50

İkinci Yazar %50

Çatışma Beyanı

Makalenin herhangi bir aşamasında maddi veya manevi çıkar sağlanmamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.